NAUCZYCIEL JAKO PROFESJONALISTA W PRAKTYCE

Opracowała:
Wioletta Kowalewska

1. System wartości nauczyciela

Każdy nauczyciel pracując w szkole powinien odpowiedzieć sobie na pytanie ,, dlaczego naucza", jakie cele zawodowe są dla niego najważniejsze i jakie ma oczekiwania? Odpowiedzi na to pytanie mają wpływ na wszystko, co robi nauczyciel. Są dla niego inspiracją. Świadomie lub nieświadomie kieruje się nimi, wybierając strategie i priorytety.
Dobry nauczyciel powinien:
- cenić uczniów jako jednostki,
- dać uczniom szanse na lepszą przyszłość,
- obudzić zainteresowanie swoim przedmiotem.

Nauczyciel powinien zrobić wszystko, by uczniowie chętnie i z przyjemnością uczyli się jego przedmiotu. Powinien wierzyć w to, że jeśli będzie dobrze uczyć, wszyscy będą w stanie to zrozumieć.
Wartości te powinny być ,, paliwem", które stanowią motywację działania pedagogicznego. Jednak często bywa tak, że nauczyciele nie zawsze kierują się tymi wartościami. Czasem po prostu robią to, co każą inni, lub co muszą zrobić. Kiedy nauczyciel ogranicza się do spełniania obowiązków, jego motywacja jest słaba. Jeśli jednak spełnienie obowiązku jest dla niego wartością (choćby dlatego, że tak został wychowany), to obowiązek może mimo wszystko działać motywująco.
Zawsze, gdy nauczyciel działa autonomicznie, racjonalnie i w sposób wolny, postępuje zgodnie ze swoim systemem wartości.

Nauczyciel może wywierać wpływ na dalsze życie młodego człowieka. Jeśli będzie dobrze uczył, może udostępnić mu zdobycie kwalifikacji. Później taki człowiek będzie mógł się rozwijać i zdobywać dalsze kwalifikacje, może zdobyć dobrą pracę, zrobić karierę, ulżyć sobie życie- być po prostu szczęśliwym. Może to osiągnąć dzięki wspaniałemu nauczaniu przez nauczyciela.
Niektórzy nauczyciele nie wierzą w to, że mają aż tak wiele możliwości. Twierdzą iż, sukces ucznia zależy od takich czynników jak środki finansowe, dobre zarządzanie szkołą, właściwe decyzje rządu, warunki społeczne czy natura samego ucznia. Dokonane badania prze profesora Jonna Hattiego (naukowca uniwersytetu w Toronto) dowodzą, iż to jednak nauczyciel ma największy wpływ na osiągnięcia ucznia. Policzono nawet, ze wpływ nauczyciela na sukcesy uczniów jest nawet trzy, cztery razy większy, niż inne czynniki.
Nauczyciele często przypisują brak sukcesów swoich uczniów, słabej motywacji. Myśląc tak, mają trochę racji, jednak nie powinni zapominać, iż motywacja nie jest stałą cechą ucznia, lecz emocjonalną reakcją na wcześniejsze doświadczenie związane z uczeniem się.
Jeśli zmieni się doświadczenie, zmieni się motywacja.

Uczeń musi wiedzieć, że wysiłek związany z nauką podejmuje w konkretnym celu. Musi doświadczać sukcesu i być nagradzany, jeśli uczył się skutecznie.
Niełatwo zmienić sposób myślenia ucznia o nauce, ale dobry nauczyciel dokonuje tego nieustannie.

2. Ocena potrzeb ucznia

Nauczyciele oceniają potrzeby ucznia, by służyć im radą, kierować nimi oraz dobrać najlepsze z prowadzanych przez siebie metod.
Większa część pracy związanej z oceną potrzeb uczniów odbywa się na początku roku szkolnego. Nauczyciel musi wiedzieć również sporo uczniach, by poznać ich, dobrać metody nauczania, by osiągnąć sukces.
Ocenianie potrzeb uczniów to długotrwały proces. Nauczyciele mogą oceniać potrzeby, kiedy obserwują pracę ucznia, zadają mu pytania, robią mu testy i quizy.
Niezależnie od sposobu, w jakim oceniane są potrzeby ucznia, trzeba je zaspokoić. Diagnoza jest tylko początkiem!
Niezależnie od okoliczności, oceniając potrzeby uczniów, nauczyciel powinien przejść następujące etapy:

a) Planowanie.
Nauczyciel musi się zastanowić, co powinien wiedzieć, by jego uczniowie odnieśli sukces i żeby mógł skutecznie nauczać.

b) **Ocena**.
Nauczyciel powinien dobyć potrzebne informacje. Najpierw powinien określić sposoby ich zdobycia (rozmowy, testy itp.)

c) Informowanie.
Musisz powiedzieć uczniom o swoich wnioskach.

d) **Zaspakajanie potrzeb**.
Nauczyciel powinien konstruktywnie wykorzystać zebrane informacje.

W pracy pedagoga często jednak zapomina się o ostatnim kroku, czyli i zaspakajaniu potrzeb ucznia.
Poznaje się potrzeby ucznia, zbiera się informacje na jego temat, a jednak nie korzysta się z nich w celu uzyskania lepszych wyników nauczania.

3. Scenariusz lekcji

Większość nauczycieli planuje lekcje dla całej klasy, zaś niektórzy przygotowują indywidualne plany nauczania.
Planowanie lekcji jest sztuką, nie nauką. Nie ma idealnego scenariusza lekcji służącego określonym celom, zawsze jednak są istotne następujące punkty:

- Planując lekcje trzeba myśleć o realizacji celów.
- Uczniowie powinni rozumieć cel lekcji.
- Ostatnie ćwiczenie nauczanej umiejętności powinno być jak najbardziej realistyczne.
- Lekcja powinna mieć logiczną strukturę.
- Trzeba użyć różnorodnych metod nauczania i zaproponować urozmaicone zadania.
- Uczniowie powinni być aktywni (nie bierni).
- Pan powinien być dostosowany do charakteru uczniów.
- Zawsze, kiedy to możliwe, pogadanka nauczyciela powinna być wsparta prezentacją wizualną.
- Motywacja (sukces, radość, cel, wzmocnienie, stawianie nowych celów).
- Zainteresowanie (konkrety przypadek, odniesienie do życia uczniów, wyzwanie, zagadki, gry i inne.
- Zwykłe zadania zajmują zazwyczaj więcej czasu, niż szacuje nauczyciel.
- Należy przygotować zadania dodatkowe dla uczniów, którzy skończą przed czasem.
- Zawsze należy przygotować więcej zadań, niż wydaje się nauczycielowi, ze będzie potrzebnych.

(Nie ma nic gorszego , niż ukończenie wszystkiego długo przed końcem lekcji).

Lekcja zwykle składa się z wprowadzenia, części zasadniczej i zakończenia.

Wprowadzenie. Wskazuje się powiązania z wiedzą zdobytą wcześniej. Uczniowie dowiadują się , co będzie tematem lekcji. Uczniowie dowiadują się, co będzie tematem lekcji.

Cześć zasadnicza. Nauczyciel przedstawia klasie zadanie. Jeśli nauczyciel koncentruje się na określonych umiejętnościach, trzeba wyjaśnić uczniom wszystko, co może być im potrzebne, oraz uświadomić ważne szczegóły. Uczniowie dowiadują się: co, jak i dlaczego. Następnie ćwiczą, rozwijając umiejętności określone w celach.
Jeśli lekcja koncentruje się bardziej na wiedzy, niż umiejętnościach, należy dać uczniom zadania wymagające przetwarzania tej wiedzy lub korzystania z niej w myśleniu.

Zakończenie. Trzeba wyjaśnić, podsumować i (najlepiej) zapisać, co było przedmiotem nauczania.

Rzecz jasna, że nie zawsze udaje się zrealizować cel podczas jednej lekcji (wbrew założeniu przedstawionego modelu).

W praktyce trzeba niekiedy odejść od scenariusza lekcji. Na przykład, jeśli uczniowie będą mieli trudności, należy poświęcić więcej czasu na tłumaczenie, zaś jeśli będą znudzeni jakimś zadaniem, można je skrócić.
Jeśli nie wszystko Pojdzie zgodnie z planem, nie należy w tym widzieć błędu nauczyciela. Kiedy ujawniają się rzeczywiste potrzeby, błędem byłoby ich nie zaspokoić.

4. Zdrowie nauczyciela

Większość początkujących nauczycieli rozumie, że nauczanie jest trudne. Nie da się dawać z siebie wszystkiego, co najlepsze, każdemu uczniowi przez cały czas. Nie da się uniknąć błędów. Nie zawsze można zrozumieć, dlaczego uczniowie zachowują się tak, a nie inaczej. Nie da się nauczyć każdego ucznia wszystkiego, zachować spokoju niezależnie od sytuacji i być pod każdym względem bez zarzutu.

Nauczyciel powinien starać się wykorzystać każdą chwilę. Powinien przechowywać i ulepszać z roku na rok swoje arkusze zadań, gry i scenariusze lekcji. Dobra organizacja pozwala zaoszczędzić dużo czasu, ale mogą minąć dwa lub trzy lata, zanim nauczyciel dokładnie będzie wiedział , co tak naprawdę jest mu potrzebne.
Ważne jest, by korzystać z czasu mądrze. Ustalając priorytety, należy brać pod uwagę zarówno to, co pilne, jak i to, co ważne. Dobra organizacja pozwala zaoszczędzić czas.

Nauczyciele mogą być zarówno aktywni jak i bierni.

Nauczyciel aktywny bierze na siebie odpowiedzialność, aktywnie wyszukuje trudności i stara się je rozwiązywać. Jeśli coś nie wychodzi, stara się jeszcze bardziej, a jeśli to nie pomoże, zmienia strategie.

Ludzie aktywni koncentrują się na:
- procesie - ,, Co mogę teraz zrobić?”,
- poprawie - ,, Jak można to zrobić lepiej?”,
- pozytywach - ,, Przynajmniej to się udało”,
- nauczaniu - ,, Czego to może nas nauczyć?”.

Nauczyciel bierny wierzy, ze problemy powstają w związku z czynnikami, nad którymi nie ma władzy, takim jak wrodzone zdolności lub postawy, natura nauczanego przedmiotu lub źródła, którymi dysponuje. Jeśli coś się nie układa, winą obarcza czynniki zewnętrzne: uczniów, przełożonych, brak zasobów. Powtarza, że nic nie może zrobić.

Ludzie bierni koncentrują się na:
- spodziewanych negatywnych skutkach - ,, To będzie katastrofa”,
- perfekcji- ,, Nigdy nie zrobimy tego, tak, jak należy”,
- negatywach- ,, To było straszne”,
- szukaniu winnych - ,, To wina uczniów”.

Nauczanie jest bardzo stresującą pracą. Nauczyciel powinien dużo ćwiczyć i nie polegać na doraźnych rozwiązaniach takich jak papieros czy drink, dużo odpoczywać i nie czuć się winnym. Należy ustalić, jakie zadania są priorytetowe. Powinien odmówić wszystkim, jeśli czuje ż, ze nie udźwignie więcej i nie zapominać rozmawiać o swoich problemach z innymi.

Bibliografia

Adair J., *Zarządzanie czasem*, przeł. D. Bakalarz, Warszawa: Studio Emka 2000.
Kujawiński J., *Wdrażanie uczniów do samokształcenia indywidualnego i nieindywidualnego*
Alder H., *Inteligencja kreatywna*, przeł. A. Cichowicz, Warszawa: Amber 2003
Covington M. V., Manheim Teel K., *Motywacja do nauki*, przeł. S. Pikiel, Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne 2005

Opracowała: Wioletta Kowalewska